

**Міністерство внутрішніх справ України
Львівський державний університет внутрішніх справ
Центр післядипломної освіти, дистанційного та заочного навчання**

Кафедра адміністративного права та адміністративного процесу

КЕЙС

заняття на тему

«Індивідуально-профілактична робота працівників ЮП з дітьми, які схильні до вчинення правопорушень та перебувають на профілактичних обліках у поліції. Профілактичний облік. Форми індивідуально-профілактичної роботи з особами, які перебувають на обліку. Проведення заходів профілактики з батьками/законними представниками дитини та особами, які втягують дітей у злочинну діяльність»

Підвищення кваліфікації (короткострокове)
підрозділів ювенальної превенції

Інформація про викладача:
д.ю.н., доцент ХИТРА
Олександра Леонтіївна
0969521793

Львів -2021

Тема

«Індивідуально-профілактична робота працівників ЮП з дітьми, які схильні до вчинення правопорушень та перебувають на профілактичних обліках у поліції. Профілактичний облік. Форми індивідуально-профілактичної роботи з особами, які перебувають на обліку. Проведення заходів профілактики з батьками/законними представниками дитини та особами, які втягують дітей у злочинну діяльність»

Годин на тему – 2 год. лекційне заняття

Навчальна мета: сформувати поняттєво-категоріальний апарат з відповідної теми лекції, а також систематизовані стійкі знання слухачів про індивідуально-профілактичну роботу працівників ЮП з дітьми, які схильні до вчинення правопорушень та перебувають на профілактичних обліках у поліції. Профілактичний облік. Форми індивідуально-профілактичної роботи з особами, які перебувають на обліку. Проведення заходів профілактики з батьками/законними представниками дитини та особами, які втягують дітей у злочинну діяльність»

Міжтематичні зв'язки: попередження домашнього насильства. Поняття домашнього насильства, його види, форми причини та прояви, реагування поліцейських ЮП на факти жорстокого поводження з дітьми, зокрема домашнього насильства. Виявлення, попередження і розгляд випадків жорстокого поводження з дітьми, зокрема домашнього насильства. Національна гаряча лінія як інструмент реагування, індивідуально-профілактична робота працівників 1011 з дітьми, які схильні до вчинення правопорушень та перебувають на профілактичних обліках у поліції. Профілактичний облік. Форми індивідуально-профілактичної роботи з особами, які перебувають на обліку. Проведення заходів профілактики з батьками/законними представниками дитини та особами, які втягують дітей у злочинну діяльність

План лекції

1. Форми індивідуально-профілактичної роботи, з особами які перебувають на обліку.

2. Проведення заходів загальної та індивідуальної профілактики з повнолітніми особами, батьками, опікунами та іншими категоріями громадян, які втягують дітей у злочинну діяльність.

1. Форми індивідуально-профілактичної роботи, з особами які перебувають на обліку.

Індивідуальна профілактика - це насамперед вплив на тих осіб, від яких можна очікувати вчинення злочинів, та їх соціальне оточення. Даний вид

діяльності є цілеспрямованою роботою з конкретною людиною та його найближчим оточенням. Об'єктами такої профілактики є індивіди, поведінка та спосіб життя яких свідчать про реальну можливість учинення ними злочинів. Погляди, мотиви, система ціннісних орієнтацій особи можуть стати основою для профілактичного впливу на неї лише тоді, коли ці погляди, мотиви, орієнтації виразилися в антигромадській поведінці. Виходячи з механізму злочинної поведінки такий, що індивідуальна профілактика повинна бути спрямованою на особу та її негативні риси, на середовище, що формує цю особу, а також на умови, обставини, ситуації, що сприяють або полегшують вчинення злочинів. При цьому зауважимо: мова йде про безпосередню діяльність відповідних суб'єктів, тобто тих, від кого виходить такий вплив. Залежно від стадії генезу особи злочинця виділяють чотири види індивідуальної профілактики злочинності:

1. Рання профілактика - стосується об'єктів, які перебувають на початковому етапі криміналізації особи, а саме: необхідно виявляти джерела кримінальних та інших антисуспільних впливів на особу (групу осіб) до того, як цей вплив ще не подіяв на її (їх) поведінку; одночасно виявляти, коли для особи, яка профілакується, ці контакти виявились цікавими, аби впливати на конкретні життєві обставини. Завдання ранньої профілактики полягає у запобіганні джерелам негативного впливу і роз'ясненні особі, що профілакується, небезпечності таких контактів. Ранню профілактику можна поділити на два види: а) рання профілактика стосовно третіх осіб з метою перевиховання конкретної особи (наприклад, профілактичний вплив на батьків неповнолітнього з метою, щоб останні вплинули на перевиховання своєї дитини); б) рання профілактика стосовно конкретної особи.

Безпосередня профілактика - стосується осіб, поведінка яких свідчить про розвиток у них негативних інтересів, звичок, стереотипів (відчуження від позитивного мікросередовища, сумнівні знайомства, безпосередні контакти з кримінальним середовищем і особами, що надмірно вживають алкоголь, немедично вживають наркотичні засоби тощо); безпосередньо беруть участь у вчиненні адміністративних правопорушень. Завдання безпосередньої профілактики - стримати особу від подальшого становлення на злочинний шлях та схилити її стати на шлях виправлення, оновити мікро-середовище, в якому вона спілкується, з негативного на позитивне.

Індивідуальна профілактика реалізується, як правило, у двох формах:

Якщо йдеться про усунення причин і умов, які сприяли вчиненню конкретних злочинів, що були виявлені у процесі діяльності спеціальних суб'єктів, то це - вимоги про вжиття заходів організаційно-управлінського, економічно-технологічного й ідеологічного характеру, які реалізуються в особливому процесуальному акті - приписі прокурора, поданні слідчого, окремій ухвалі суду.

Якщо йдеться про особу конкретного злочинця, то застосовують програми індивідуального коригування правопорушень і оружуючої поведінки. У програмі відображаються: детальний портрет особи, характеристика основних факторів мікросередовища, формування її негативних рис, а також

передбачаються диференційовані заходи профілактичного впливу і критерії ефективності їх застосування.

У зв'язку із соціальними процесами, що відбуваються в суспільстві, змінами в кримінальній політиці, необхідністю економії кримінальної репресії значно збільшилося число осіб, до яких застосовувалися заходи покарання, що не пов'язані з позбавленням волі, та таких осіб, які звільняються від кримінальної відповідальності із застосуванням заходів адміністративного впливу. Це, у свою чергу, посилює значимість індивідуальної профілактики злочинів, об'єктами якої є конкретні особи і їх соціальне мікросередовище з найбільш вираженими криміногенними характеристиками.

Проведення індивідуальної профілактики злочинів пов'язане з подоланням серйозних труднощів, чимало з яких породжено особливостями сучасної ситуації. Основними із цих особливостей є:

- о раніше існуюча система недержавних суб'єктів індивідуальної профілактики (добровільні народні дружини, товариські суди, будинкові комітети тощо) практично розпалася;

- о число громадських помічників органів внутрішніх справ у проведенні індивідуальної профілактичної роботи (у тому числі громадських вихователів) різко скоротилося або їх не стало взагалі (шефи, наставники, члени комсомольських оперативних загонів);

- о значно знизилася можливість органів внутрішніх справ у наданні особам, що профілактуються, допомоги у побутовому і трудовому устрої, у ресоціалізації осіб, звільнених з місць позбавлення волі;

- о через збільшення числа безробітних стрімко зростає кількість маргінальних елементів (волоцюг, жебраків тощо), які майже не піддаються індивідуально-профілактичному впливу та поповнюють лави злочинців;

- о відсутність упевненості у завтрашньому дні, у перспективі соціального благополуччя - це ускладнює відносини у багатьох родинах, сприяє побутовим конфліктам, негативно впливає на виховання дітей, часом перекреслює всі зусилля індивідуально-профілактичного впливу;

- о ліквідація одних (лікарняно-трудова профілакторіїв) і спроби реорганізації інших (спецприйомників, приймальників-розподільників для дітей) місць ізоляції маргінальних елементів і правопорушників різко знизили можливість застосування примусових заходів до осіб, на яких переконання й палання допомоги не діють.

Усе це змушує шукати нові форми та методи індивідуально-профілактичного впливу, вживати заходів щодо відновлення у зміненому вигляді системи суб'єктів і заходів індивідуальної профілактики.

Метою індивідуальної профілактики є позитивна корекція особистості, що зумовлює зміну її поведінки - від антигромадської до законослухняної. Досягнення цієї мети вимагає розв'язання низки конкретних завдань, а саме:

- о виявлення осіб, поведінка яких свідчить про реальну загрозу вчинення злочинів;

- о вивчення цих осіб та джерел негативного впливу на них;

- о прогнозування індивідуальної поведінки;
- о планування заходів індивідуальної профілактики;
- о позитивний коригувальний вплив;
- о постановка особи на облік;
- о контроль за поведінкою та способом життя особи (наприклад: установа адміністративного нагляду за особами звільненими з місць позбавлення волі).

Вирішення цих завдань покладене на суб'єктів, яким законодавчо закріплено здійснення індивідуальної профілактики злочинів. До таких суб'єктів належать: Генеральна прокуратура України, Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство юстиції України, Державний департамент України з питань виконання покарань, Служба безпеки України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство освіти і науки України, Державна митна служба України, Державна прикордонна служба України, громадські організації з охорони громадського порядку тощо. Але основний обсяг цієї діяльності здійснюють органи внутрішніх справ у взаємодії з іншими правоохоронними органами та громадськістю.

Виявлення нерозривно пов'язане з вивченням осіб, які є об'єктами індивідуальної профілактики. При цьому вивченню підлягають такі конкретні дані, що характеризують особу, що профілакується:

1. Злочинна та інша протиправна поведінка: коли, де й за що притягувався до кримінальної або адміністративної відповідальності, який захід покарання або стягнення був призначений, де відбував покарання і як характеризувався в цей період.

2. Злочинний досвід: особливі навички підготовки, вчинення злочинів та приховування їх слідів, поінформованість про методи оперативної роботи, участь у злочинних угрупованнях тощо.

3. Фактори, що детермінують злочинну та іншу протиправну поведінку: що було причиною кожного правопорушення, щодо кого вони були вчинені та за якими мотивами або були пов'язані з пияцтвом та вживанням наркотиків, конфліктом у сімейно-побутовій сфері, які умови сприяли або полегшили вчинення правопорушень, тощо.

4. Соціально-демографічні та соціально-рольові характеристики: вік, сімейний стан, склад родини, місце проживання; освіта, культурний рівень; соціальний стан; спеціальність, службове становище, виробничий стаж; ставлення до праці, власності, виконання загальногромадянських обов'язків, до родини, дітей тощо.

5. Умови життя та найближче оточення: характеристика членів родини, сімейно-побутових відносин; житлові умови; морально-психологічний клімат у трудовому колективі, взаємини з товаришами по службі, умови праці, матеріальна забезпеченість; коло спілкування, хто з найближчого оточення може вплинути, має авторитет тощо.

6. Індивідуально-психологічні особливості: розвиток інтелекту (рівень розумового розвитку, запас знань, життєвий досвід, широта і спрямованість поглядів тощо); риси характеру (ступінь замкнутості або товариськості;

егоїстичність, легкодумство, безвідповідальність; активність або пасивність, правдивість або брехливість; мстивість, жорстокість, нахабність, хитрість, заздрісність тощо); вольові якості (наполегливість, рішучість, організованість, здатність підкоряти собі інших або піддаватися чужому впливу тощо); інтереси (до матеріальних або духовних благ, до читання, спортивних ігор, полювання, рибного лову, технічної творчості тощо).

7. Фізіопсихологічні особливості та захворювання (алкоголізм, наркоманія, психопатія, відхилення у статевих питаннях тощо).

8. Особливі схильності антигромадського характеру: до вживання спиртних напоїв або наркотиків, азартних ігор, розпусного або паразитичного способу життя, агресивно-конфліктної поведінки тощо.

З метою всебічного вивчення особистості можуть застосовуватися такі методи, як ознайомлення з різними документами (у тому числі й узагальнення незалежних характеристик); аналіз вчинків особи, що профілакується, бесіди із громадянами, що добре знають таку особу, вивчення її оточення тощо.

У процесі вивчення особи здійснюється прогнозування її індивідуальної поведінки. Інформація про минуле та сьогодення особи, соціальні зв'язки, найближче оточення є основою для прогнозу її майбутньої поведінки. Прогнозування злочинної поведінки та індивідуальна профілактика - багато у чому єдиний процес. Профілактика сама по собі передбачає постійне, всебічне та глибоке вивчення особи, її поведінки, зв'язків і прагнень.

2. Проведення заходів загальної та індивідуальної профілактики з повнолітніми особами, батьками, опікунами та іншими категоріями громадян, які втягують дітей у злочинну діяльність

Робота поліцейського з проведення заходів загальної та індивідуальної профілактики стосовно осіб, які втягують дітей у злочинну діяльність.

Виявлення та документування випадків утягнення дітей у злочинну діяльність.

Основним спеціальним підрозділом поліції, на який покладено обов'язок займатися запобіганням і попередженням правопорушень і злочинів неповнолітніх, є ювенальна превенція. Крім цього працівник ювенальної превенції бере участь у розкритті кримінальних правопорушень, учинених дітьми та викриває дорослих осіб, які втягують неповнолітніх у злочинну діяльність, у пияцтво, у зайняття жебрацтвом та азартними іграми.

Одним з найбільш серйозних факторів, які сприяють злочинним проявам серед неповнолітніх, формуванню антигромадських груп підлітків, реалізації їх протиправного наміру, є вплив підбурювачів та організаторів з числа дорослих осіб, як правило, які ведуть аморальний або злочинний спосіб життя.

Вони здійснюють руйнівний вплив на психологію неповнолітніх, прагнуть перетворити їх у слухняних виконавців своєї волі. Багато з них,

підбурюючи підлітків до скоєння злочинів і схилиючи до іншої протиправної діяльності, самі прагнуть залишатися в стороні та уникнути кримінальної відповідальності. Тому втягування дітей та підлітків у скоєння деяких антигромадських вчинків кваліфікується законодавством як злочин, передбачений ст. 304 КК України.

Про важливість захисту інтересів неповнолітніх від таких посягань свідчать і заходи вищих державних органів влади. Прикладом тому є Закон України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 р. № 2402-ПІ (ст. 10), згідно з яким держава здійснює захист дітей від усіх форм насильства, залучення до вчинення злочинів, примушування до жебрацтва, бродяжництва, втягнення до азартних ігор тощо.

Під залученням неповнолітнього в злочин або іншу антигромадську діяльність необхідно розуміти певні дії дорослої особи, вчинені з будь-яких мотивів і пов'язані з безпосереднім впливом на неповнолітнього з метою викликати у нього рішучість взяти участь в одному або кількох злочинах або займатися іншою антигромадською діяльністю. Залучення завжди передбачає наявність причинного зв'язку між діями дорослої особи і виникненням у неповнолітнього бажання вчинити протиправні дії. Необхідно враховувати, що кримінальна відповідальність за ці дії настає як у разі, коли доросла особа знала про неповноліття утягненого особи, так і тоді, коли вона за обставинами справи повинна була або могла про це знати.

Об'єкт вказаного злочину є моральні засади суспільства у ставленні до виховання підростаючого покоління. Вони передбачають охорону неповнолітніх від негативного впливу, який може викликати бажання і займатися діяльністю, що негативно сприймається суспільством.

Потерпілими від цього злочину є неповнолітні - особи, які не досягли 18-річного віку.

Під час втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність доросла особа, як правило, здійснює фізичне насильство або психологічний вплив шляхом наступних дій:

- переконання (*про можливість без покарання здійснити злочин, отримання певних благ, втіх, про романтизм та героїзм антигромадської, злочинної поведінки і т.п.*).
- залякування (*погроза нанесення побоїв, розголошення відомостей, що порочать особу, позбавлення певних благ і т.п.*).
- підкупу (*надання матеріальної винагороди, надання певних благ*);
- обману (*надання не правдивої інформації, створення удаваних ілюзій та уявлень*);
- збудження почуття помсти (*стимуляція фізичної та духовної розправи*);
- збудження заздрості або інших почуттів (*переконання отримати або придбати певну річ, зайняти престижне місце в групі*);
- обіцянка придбати або продати крадене, надання порад про місце та спосіб скоєння або укриття слідів злочину, розпиття спиртних напоїв з неповнолітніми з метою полегшення схиляння їх до скоєння злочину та інше.

Таким чином, усі вищезазначені дії як за змістом, так і за метою, направленістю, а у деяких випадках і за формою, носять антисоціальний характер, відповідно особа, яка скоює ці дії, усвідомлює їх небезпечний характер, виконує їх по своїй волі, бажаючи при цьому настання певних наслідків.

Тому, злочинні дії організатора та підбурювача злочинів підлітків завжди скоюються з прямим умислом. У багатьох випадках дорослі намагаються втягнути у скоєння злочинів підлітків, які відрізняються антисоціальним поглядом та поведінкою. Дуже часто таким чином організовуються групи і в цих злочинних групах неповнолітніх дорослі найчастіше виконують роль організаторів, лідерів або найбільш активних виконавців.

Під залученням в пияцтво слід розуміти схиляння неповнолітнього будь-яким способом до систематичного вживання спиртних напоїв з метою порушення у нього такого бажання (наприклад, спільне вживання спиртних напоїв, умовляння їх вжити, пригощання ними, дарування, розрахунок ними за виконану неповнолітнім роботу).

Спиртними напоями визнаються горілка, спирт, коньяк, бренді, лікер, самогон, вино тощо. Обов'язковою умовою визнання таких дій злочинними має бути систематичність їх вчинення, тобто **не менше трьох разів**, при цьому щодо одного і того самого чи одних і тих самих підлітків. Тому одноразова (і навіть дворазова) дія, у тому числі разове вживання спиртних напоїв з кількома підлітками, не утворюють систематичності. За такі дії доросла особа підлягає адміністративній відповідальності (*Стаття 180. Доведення неповнолітнього до стану сп'яніння*). Слід враховувати, що результативність залучення неповнолітнього до пияцтва, як і ступінь його сп'яніння, в кожному разі вживання напоїв на кваліфікацію дій винної особи не впливають.

Заняття жебрацтвом - це умисне схиляння неповнолітнього будь-яким способом до систематичного (не менше трьох разів) випрошування грошей, речей, інших матеріальних цінностей у сторонніх осіб як самостійно неповнолітніми, так і спільно з дорослими особами.

Заняття азартними іграми розуміється умисне схиляння неповнолітнього будь-яким способом до систематичної (не менше трьох разів) гри на гроші чи інші матеріальні цінності, при якій виграш залежить від випадковості (в карти, рулетку, "наперсток" тощо).

Слід розуміти, що залучення до участі в різного роду лотереях не утворює складу цього злочину, тому що лотереї не належать до азартних ігор.

Злочин визнається закінченим з моменту вчинення винною особою дії, спрямованої на втягнення неповнолітнього у злочинну діяльність. Втягнення неповнолітнього у пияцтво, заняття жебрацтвом або в азартні ігри визнається закінченим за наявності доведеної систематичності вчинення відповідних дій.

У ході кримінального провадження працівник ювенальної превенції, де хоча б одна особа є неповнолітньою, має здійснюватися постійну взаємодію із слідчим до закінчення провадження.

Під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, вчинених неповнолітніми, крім обставин працівник ювенальної превенції за дорученням слідчого з'ясовує наступне:

- повні і всебічні відомості про особу неповнолітнього: його вік (число, місяць, рік народження), стан здоров'я та рівень розвитку, інші соціально-психологічні риси особи, які необхідно враховувати при індивідуалізації відповідальності чи обранні заходу виховного характеру. За наявності даних про розумову відсталість неповнолітнього, не пов'язану з психічною хворобою, повинно бути також з'ясовано, чи міг він повністю усвідомлювати значення своїх дій і в якій мірі міг керувати ними;

- ставлення неповнолітнього до вчиненого ним діяння;

- умови життя та виховання неповнолітнього;

- наявність дорослих підбурювачів та інших співучасників кримінального правопорушення.

З метою вжиття заходів контролю та організації проведення індивідуально-профілактичних заходів дорослі особи, які були засуджені умовно або до громадських чи виправних робіт, а також стосовно яких виконання вироку про позбавлення волі відстрочено за вчинення кримінального правопорушення із втягнення дитини у злочинну діяльність, пияцтво, азартні ігри, жебрацтво така особа ставиться на алфавітно-довідковий облік.

Вказаний алфавітно-довідковий облік ведеться не менше одного року, якщо інше не передбачено вироком суду, який набрав законної сили.

У разі зміни особою місця постійного проживання працівник підрозділу ювенальної превенції протягом трьох днів надсилає інформацію до відповідного органу поліції, на території обслуговування якого проживає особа.

Висновки

Профілактичний облік дітей – це комплекс заходів із взяття на облік, наповнення та підтримання в актуальному стані баз даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС, стосовно дітей, щодо яких здійснюється профілактична робота. З метою здійснення заходів індивідуальної профілактики щодо дитини поліцейський підрозділу ювенальної превенції (далі - підрозділу ЮП) заводить обліково-профілактичну справу та вносить відомості про взяття на профілактичний облік до відповідної інформаційної підсистеми, що входить до єдиної інформаційної системи МВС, дітей, щодо яких поліцейські ЮП здійснюють профілактичну роботу, яка включає: проведення ознайомлювальних, попереджувальних і виховних бесід з дитиною за місцем проживання, навчання або роботи не рідше одного разу на місяць; проведення ознайомлювальних, попереджувальних бесід з батьками дитини, її законними представниками, членами сім'ї з метою

усунення причин і умов, які спонукали до вчинення адміністративного чи кримінального правопорушення; складання плану заходів з індивідуальної профілактики на основі вивчення матеріалів характеристик, індивідуально-психологічних особливостей дитини тощо.

Загальний порядок профілактичного обліку дітей підрозділами ювенальної превенції Національної поліції України регламентовано Інструкцією з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України. Процес профілактичного обліку дитини підрозділами ювенальної превенції можна поділити на три етапи:

- 1) взяття на профілактичний облік дитини та заведення обліково-профілактичної справи;
- 2) профілактичний облік дитини (застосування до дитини заходів індивідуальної профілактики) та ведення обліково-профілактичної справи;
- 3) зняття (зміну) з профілактичного обліку дитини та закриття обліково-профілактичної справи.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексєєнко М. К. Комітет ООН із прав дитини на захисті дітей, що перебувають у конфлікті з законом України. *Відновне правосуддя в Україні*. 2011. № 1-2. С. 17-20.
2. Бандурка І. О. Захист дитинства в Україні: кримінально-правові та кримінологічні засади: монографія. Харків: Золота миля, 2017. 432 с.
3. Бардацька О. В. та ін. Розслідування торгівлі дітьми: навч.-практ. посіб. / за ред. І. М. Осика; Нац. акад. прокуратури України. Київ, 2011. 236 с.
4. Будзиньська А. Як опитувати дитину: Порадник для фахівців, які беруть участь в опитуванні малолітніх свідків та потерпілих. Українське видання. URL: https://childfund.org.ua/Uploads/Files/books_pdf/book_opytuvaty_dytuny.pdf
5. Дитинство під прицілом: права дитини в умовах збройного конфлікту на сході України: наукове видання / О.А.Біда, А.Б.Блага, О.А.Мартиненко, П.І.Пархоменко, М.Г.Статкевич, С.В.Тарабанова; за заг. ред. А.П.Бущенко. Українська Гельсінська спілка з прав людини. К., КИТ, 2016. 82 с.
6. Діти в Україні. Звіти ЮНІСЕФ про ситуацію в Україні. URL: <http://www.unicef.org/ukraine/ukr>.
7. Діти – жертви конфлікту на сході України: їх ризики, вразливість дітей, які є внутрішньо переміщеними особами: Методичний посібник з проведення тренінгу для державних службовців у соціальній сфері з надання послуг внутрішньо переміщеним особам. URL: https://lastrada.org.ua/ucp_mod_library_showcategory_31.html 177
8. Дручек О.М. Поняття адміністративно-правового забезпечення прав, свобод та інтересів дитини органами внутрішніх справ України. *Форум права*. 2013. № 2. С. 123-128.
9. Злочинність неповнолітніх: причини, наслідки та шляхи

запобігання: навч. посібник / С. І. Яковенко, Н. Ю. Максимова, Л. І. Мороз, Л. А. Мороз. К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2006. 260 с.

10. Збірник навчальних текстів курсу «Захист та забезпечення прав дітей та молоді груп ризику» / С. Буров, О. Гатіятулін, Р. Коваль, А. Кориневич, О. Лазаренко, П. Пархоменко, О. Темченко, Г. Янова. К.: ПП «Видавництво «Сучасний письменник», 2015. 52 с.

11. Ковальова О.В. Діяльність служби дільничних інспекторів міліції щодо попередження насильства в сім'ї: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юрид. наук, 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Харків: ХНУВС, 2008. 21 с.

12. Корнієнко М.В. Особливості забезпечення і захисту прав дітей дільничним офіцером поліції. *Правовий часопис Донбасу*. № 3 (64). 2018. С. 100-107.

13. Кушнір К.Ю., Сукмановська Л.М. Спеціально уповноважені органи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Електронне наукове фахове видання «Юридичний науковий електронний журнал». 2019. № 1. С.136-140.

14. Крестовська Н. М. Ювенальне право України: історико-теоретичне дослідження: монографія. О.: Фенікс, 2008. 332 с.

15. Лесько Н. В. Діяльність органів і служб у справах дітей щодо профілактики правопорушень : сучасне розуміння і нові підходи : монографія / Н. В. Лесько. Л. : Апріорі, 2013. 184 с.

16. Лесько Н. В. Державна політика України у сфері захисту дітей від насильства та інших протиправних дій: адміністративно-правові проблеми формування та реалізації : монографія. Київ : Видавництво «Людмила», 2017. 472 с.

17. Лесько Н. В. Напрями удосконалення державної політики захисту дітей від насильства. *Порівняльно-аналітичне право : електронне наукове видання*. 2018. № 2. С. 232–234.

18. Лесько Н. В. Історичні аспекти становлення проблеми насильства щодо дітей. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 1 (22). С. 117–120.

19. Лютий В.П. Соціальна профілактика негативних явищ у дитячому та молодіжному середовищі: Навч. посібник. К. Академія праці і соціальних відносин. 2004. 42 с.

20. Методичний посібник для фахівців, які впроваджують корекційні програми для осіб, які вчинили насильство в сім'ї / Укладачі: Мустафаєв Г.Ю., Довгаль І.І. Київ, 2011. 192 с.

21. Міненкова Н. О., Печений О. П. Протидія викраденню дітей: Цивільно-правові аспекти. Міжнародне регулювання. Судова практика: посіб. для суддів Харків: Харків юрид., 2011. 132 с.

22. Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання: навчально-методичний посібник для курсантів вищих навчальних закладів МВС України / Укладачі: Запорожцев А.В., Лабунь А.В., Заброда Д.Г., Басиста І.В., Дроздова І.В., Брижик В.О., Мусієнко О.М. Київ, 2012. 246 с.

23. Підготовка працівників структурних підрозділів Національної поліції України у частині забезпечення та захисту прав дітей: навчально-методичний посібник [Андреєнкова В.Л., Бороздіна К.А., Заварова Н.В., Кіцул Ю.С. та ін]; за заг. ред. Пилипас Ю.В., Ковальнової О.В., Журавель Т.В. Київ. 2019. Всеукраїнського громадського центру «Волонтер». 416 с.

24. Підготовка працівників структурних підрозділів Національної поліції України у частині забезпечення та захисту прав дітей: навчально-методичний посібник. II-га частина (спеціалізована) [Андреєнкова В.Л., Бороздіна К.А., Заварова Н.В., Кіцул Ю.С. та ін]; за заг. ред. Пилипас Ю.В., Ковальнової О.В., Журавель Т.В. Київ. 2019. Всеукраїнського громадського центру «Волонтер». 392 с.

25. Повноваження об'єднаних громад із питань забезпечення та дотримання прав дитини: розуміння витоків функцій: Посібник. Під експертним керівництвом канд. політ. наук Л. Волинець. ГО «Український кризовий медіа-центр», Global Communities, USAID. URL: <https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/301/dity.pdf>

26. Попередження насильства над дітьми: інф.-метод. матер. та аналіз нормативно-правової бази / [О.В. Грицевич, О.М. Лозован, Ю. В. Онишко ; за ред. Т. В. Журавель. К. : Вид-во «КАЛИТА», 2007. 224 с.

27. Посібник з методики міждисциплінарного ведення випадку при роботі з безпритульними, бездоглядними неповнолітніми дітьми / організація «Право на здоров'я» (HealthRight International). К., 2010. 68 с.

28. Соціально-економічні причини насильства в сім'ї в Україні: аналіз проблем та шляхи запобігання: Матеріали за результатами соціологічного опитування. К.: Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2004. 144 с.

29. Сурвілайтс Д. В., Молодіжні субкультури: сутність та особливості функціонування. Актуальні проблеми політики. 2013. Вип. 50. С. 287-292.

30. Суслова О. І., Лазаренко О. О., Ахтирська Н. О. Захист прав жінок та дітей судовими та правоохоронними органами в Україні / за заг. ред. Г. О. Хрислової. Київ: Тютюкін, 2010. 336 с.

31. Сутність та профілактика злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканності неповнолітніх і малолітніх : посібник. Львів, Тернопіль: ЛьвДУВС, 2018. 132 с.

32. Хархан О. М. Психологічні особливості віктимної поведінки підлітків. *Наука і освіта*. 2004. №8-9. 180 с.

33. Швець Д.В. Підвищення якості підготовки працівників підрозділів ювенальної превенції як необхідна передумова захисту прав і свобод дітей. Сучасна європейська поліцейська та можливості її використання в діяльності Національної поліції України. Харків, 2019. С. 29.